

Janja Vidmar

NITI KORAKA VEČ

JANJA VIDMAR

NITI
KORAKA
VEČ

UMco
20 let

Ljubljana 2021

Janja Vidmar
NITI KORAKA VEČ

© **UMco, d. d., in Janja Vidmar, 2021.**
Vse pravice pridržane.

Izdajatelj in založnik: UMco, d. d.

Odgovorni urednik: Samo Rugelj

Pomočnica urednika: Renate Rugelj

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Fotografije: Osebni arhiv avtorice

Oblikovanje ovitka in postavitev: Žiga Valetič

Fotografija na naslovnici in zemljevid: iStock in Depositphotos

Tisk: Primitus, d. o. o.

Naklada: 700 izvodov, 1. natis

Ljubljana 2021

Roman je nastal tudi s pomočjo delovne štipendije za vrhunske ustvarjalce iz naslova knjižničnega nadomestila Javne agencije za knjigo Republike Slovenije.

Knjižno delo je izšlo v okviru programa, ki ga sofinancira
Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

V okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah so brez pisnega dovoljenja založbe prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, v številni fotokopiranje, tiskanje in shranjevanje v elektronski obliki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-31

VIDMAR, Janja, 1962-

Niti koraka več / Janja Vidmar ; [fotografije osebni arhiv avtorice]. - Ljubljana : UMco, 2021

ISBN 978-961-7050-89-9

COBISS.SI-ID 48902659

UMco, d. d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana
tel.: 01/ 520 18 39, e-pošta: bukla-urednistvo@umco.si, www.bukla.si

*To knjigo posvečam skupini 5zensk.com,
ki je premagala Jakobovo pot iz SJPP do Burgosa.*

Hvala, da ste zdržale z mano!

Ni še konec, Pot je tam zunaj.

Tisočletna Jakobova pot ali El Camino de Santiago označuje skupino romarskih poti, ki vodijo do katedrale svetega Jakoba v Santiagu de Compostela, enega največjih krščanskih romarskih središč.

Najbolj priljubljena med njimi, Francoska pot ali Camino Frances, je razdeljena na etape. Prva se začne tako rekoč streljaj od francosko-španske meje, v kraju Saint Jean Pied de Port, stičišču poti iz severne in srednje Evrope, zadnja pa se konča v Santiagu de Compostela na severozahodu Španije. Vse etape skupaj znesejo približno osemsto kilometrov.

Številni zatrjujejo, da sta Jakobovi poti dve: prva, ki jo prehodiš, in druga, ki se te polasti. Med prehojeno čas odbrzi mimo, pri drugi se ustavi. In zajeclja.

Vsi liki in dogodki v tej knjigi so popolnoma izmišljeni. Kakršna koli podobnost z resničnimi osebami je naključna. Roman je prostorsko umeščen na slovito Francosko pot oziroma Camino Frances, z vsemi njenimi geografskimi, zgodovinskimi in kulturološkimi značilnostmi. Vendar se na tej točki neha vsaka podobnost z romanom.

*Večni tujci polnih naročij prijateljstva
prav tam
na cesti zagrnjeni s plaščem dežja
brez odhodov ker so povsod doma
na cesti prebodeni z mečem sonca.*

(Cesta, Tomaž Pengov)

ATLANTSKI OCEAN

PORTUGALSKA

FRANCOSKA JAKOBOVA POT

FRANCIJA

○ Bilbao

● Saint-Jean-Pied-de-Port

● Roncesvalles

● Larrasoana

● Pamplona

● Puente de la Reina

● Los Arcos

● Santo Domingo
de la Calzada

● Najera

● Logroño

● Burgos

● Belorado

● Ortega

○ San Juan de Camino

○ Frómista

○ Castrojeriz

○ Armillos del Camino

○ Calzadilla de la Cueva

○ ...

○ Zaragoza

○ Madrid

ŠPANIJA

○ Valencia

○ Murcia

0 10 50 km

Guadalaquir

Guadiana

Ebro

Duero

PROLOG

Jezero ju je vpijalo vase, kot bi se od veslaškega čolna odrinila daleč čez rob sveta. Zagrnila ju je brezdanjost kalne zelenkaste vode. Spolzke skale so obraščale alge in jezerska trava, med njimi so švigali roji drobcenih sladkovodnih rib. Podvodni svet je sončno svetlobo pridušil v mehko razpršen sijaj.

Z nogami vpeta v prekucnjeni lupini je odprla oči. Pod sabo je razločila oddaljeno muljasto dno. Dotik vode je občutila kot rezilo britve. Bil je mraz. Tako zelo mraz, da ji je vse telo hlatalo za zrakom. Izdihnila je del sape in pred njo je zaplesal roj zračnih mehurčkov.

Za nekaj nepovezanih trenutkov je ohromljeno zrla v krmo in vesli nad sabo. Gumijasta žogica na premcu se je nežno pozibavala. Kaj se je zgodilo?

Iz odrevenelosti jo je iztrgalo šele trzanje in suvanje za hrbtom. Zagrabil jo je preplah. Spomnila se je, da v sladki vodi smrt nastopi hitreje, ker čezmerno sproščanje kalija povzroči motnje srčnega ritma. Skušala se je spomniti navodil, kako držati glavo, zasukati čoln, vsega, kar jo je naučil trener Berden. Voda se ji je zdela čedalje gostejša. Kot juha.

Krč je potem vendarle popustil. Drobna stopala so bila tokrat njena prednost. Mrzlično je suvala z njimi, dokler jih ni izolekla iz

stopalnikov z oblepljenimi čevlji. Lasje so ji nežno valovali okrog obraza, mehurčki brbotali okrog ušes.

Obrnila se je k njemu.

Njegove oči so bile široko razprte, lice belo kot ribji trebuh. Nitke krvi iz rane na njegovih sencih je sproti razdirala voda. Najbrž je z glavo kam udaril. Groza mu je izmaličila obraz in vtisnila nov zemljevid potez. Telo mu je trzalo, z rokami je grabil po njej.

Z močnimi, hitrimi zamahi se je odrinila na površje po zrak in se potopila k njegovim nogam, ujetim v čolnu. Skušala jih je osvoboditi iz stopalnikov, vlekla je, ruvala, grebla, z zobmi poblaznelo grizla lepilni trak, s katerim je lahkomišelnost oblepila veslaške čevlje. Gležnje so ji oblizovale spolzke praprotnice in se ji kot jegulje zvijale okrog nog.

Grabil je njene lase, jo praskal, vlekel za majico in se je oklepal, da se mu je s težavo iztrgala in splavala na površje po nov vdih. Globoko je zajela zrak za oba in se vrnila pod čoln, da bi mu predala svoj dih. Od zasoplosti in napora ji je v prsih tlela vročica. Ni uravnavala pritiska, v ušesih ji je ostro pokljalo. Od njenega diha je bilo odvisno njegovo življenje.

Med silovitim opletanjem z rokami je nehote zamahnil po njenih ustih.

Od udarca jo je zajela omotica in ji za nekaj trenutkov spodkopala moč. Voda je zadišala po pustoti in postani jezerski travi nekje pod njima.

Ovedla se je v isti sapi, ko mu je pogled osteklenel. Vanjo je upiral votle, prazne oči.

Ošibljena, premrlih udov in vsa iz sebe od strahu je skušala seči preko čolna za njegov rob, da bi ga prevalila. Takrat pa so jo močne trenerjeve roke povlekle kvišku.

Zakričala je. In ni nehala kričati.

Preteklost ni mrtva. Niti preteklost ni!

– William Faulkner

PRVA ETAPA

SAINT JEAN PIED DE PORT – RONCESVALLES

SREDA, 16. OKTOBER 2019

A: Sestrica blazno uzivam. V bistvu ti uzivas. Odpri fotke. Rue de la Citadelle v SJPP je pasje strma. Imam izkaznico, saj ves, credencial. Ampak ni slo na tvoje ime. Hodim po Napoleonovi ♥

Športna elastična majica pod mrežico hrbtišča nahrbtnika, ki naj bi skrbela za kroženje zraka, se mi je odvratno oprijemala kože. Od vročine, nenavadne za ta čas, so se mi pred očmi prikazovali olimpijski krogi.

Kdo bi si mislil, da bo na tem predelu tako težko najti skrit kotiček. Zaradi strahu pred dehidracijo sem popila vsaj liter vode preveč. Nisem imela druge izbire, kot da se skozi odprtino med vrati ograje, ojačane z žico, prerinem v podrastje.

Bližajoči se glasovi pohodnikov so naznanjali, da se mudi. V naglici sem pozabila sneti nahrbtnik in čepe grabila za oporo, da bi se povlekla kvišku. Odlomljene vejice so mi ostajale v rokah. Grozilo mi je, da se bom skupaj z nahrbtnikom zvrnila na hrbet.

V globokem počepu sem skušala odpeti pasove, da bi se osvobodila naramnic. Položaj me je nehote spomnil na posnetek, ki mi ga je nekoč poslala Damjana. V njem je okorna, zavaljena matrona z gugalnice telebnila v ribnik, da so iz vode veličastno molela samo njena zajetna stegna. Na tistem mestu se je posnetek končal. Kot bi noge, obrnjene narobe, zaživele v nekakšni absurdni samoniklosti.

Tako štrli iz usmrajene mlake tvoje bedno, zapravljenno življenje, me je prešinilo s skoraj sprevrženo škodoželjnostjo.

PRIBLIŽNO DVA MESECA PREJ

Sprva je bil samo običajno nesmiseln dan, razbeljen od vročinskega vala. Brnenje dotrajane klimatske naprave me je spravljalo ob pamet, vendar si z Damjano nisva privoščili niti novega kavnega aparata. Ves dobiček je šel v piljenje trženjskih pristopov, zakup prednostnih rezervacijskih sistemov za hotelske namestitve, načrte za razvoj socialnega turizma in v posodobitev elektronskega poslovanja.

Ob prihodu v službo sem si v čajni kuhinji običajno pripravila kavo, zanje sem si s svojim denarjem kupila nadomestni penilnik mleka, vendar je ob štirih popoldne še nisem utegnila spiti.

Kljub Damjaninim opozorilom, da kavna usedlina maši odtok, sem mrzlo in postano zlila v umivalnik. Damjane tako ali tako že ves teden ni bilo v službi, jaz pa sem od jutra do poznega popoldneva sama stregla muham strank, odgovarjala na telefonske klice in vmes brskala po spletu za primernimi destinacijami za jesenski turistični *retreat* ali po domače program za umik – v tem primeru z nadihom srhljivega – za

zaključeno družbo. Odkrila sem zapuščena mlin in žago, kot nalašč za mojo zamisel o noči čarovnic. Seveda jo je bilo treba dopolniti še z lokalno kulinarično ponudbo. Glede prevoza z minibusom sem se obrnila na zasebnega prevoznika, s katerim sva z Damjano redno sodelovali, in sestavila osnutek besedila za spletni novičnik, ki je bil še daleč od končne različice za itinerarij programa. Serviser za fotokopirni stroj se po dveh klicih še vedno ni prikazal, in loteval se me je glavobol.

Onstran steklenih vrat se je svet talil od vročine, in kadar je v lokal zaneslo obiskovalca, je vame bušnila razgreta, usmrajena sapa mesta, ki je v negibnem ozračju visela med strehami in razbeljenim pločnikom. Brez skodelice kave so se moji možgani razpustili kot želatina. Še kalkulacija marže mi ni šla od rok in po telefonu sem se zapletla v nesmiseln besedni dvoboj o počitniških kapacitetah. Večje domače podjetje je bilo najina redna stranka in v teh negotovih časih ga nisva smeli izgubiti.

Izključila sem računalnik in se z rokami, sklenjenimi za glavo, pretegnila na stolu. Od prisilne držbe me je zategovalo v vratnih mišicah. S pogledom sem ošvrknila zapestno uro in se z dlanmi podrgnila po licih. Razgreto čelo sem samo za hip prislonila k hladni površini mize, da bi ublažila neznošno utripanje v sencih.

Uredila sem papirje in pisarno spravila v red, pogasila luči, vključila alarmno napravo in zaklenila. Hitela sem iz službe, da bi se spotoma oglasila še pri Damjani.

Pas torbe s prenosnim računalnikom se mi je zajedal v ramo in v popoldanski pripeki so mi v balerinkah neprijetno zatekala stopala. V loku sem obšla vabljivo senčno zaplato z mizico in dvema barskima stoloma pod tendo mojega najljubšega bara. Ob sredah se mi je po službi prilegel kozarec

hladnega piva. Nikoli nisem kaj prida marala alkohola, ampak ob sredah sem dopustila, da me preplavijo spomini. Ob sredah so me, če sem bila pri volji, zadeli v srce. Ampak samo takrat. Pivo me ni nikoli zamajalo v nogah, v glavi pa me je spravilo na kolena.

Tega dne sem na Damjanino izrecno željo ostala povsem trezna in nesproščena.

»Potrebujem te prisebno, ker se morava pogovoriti,« mi je naročila.

Obe sva si zapomnili, kako sem nekoč, nevajena pitja (zdi se mi, da smo praznovali očetovo petdesetletnico), po štirih steklenicah piva razvila svojstven metafizični uvid v astrofiziko in črne luknje. Damjana mi tega nikoli ni dovolila pozabiti. Sploh pa ji je šel alkohol blazno na živce. Njene živce sem upoštevala bolj kot svoje in že dolga leta ji nisem ničesar odrekla.

V ozki uličici med knjižnico in gledališčem me je prestregla znanka iz nekih drugih časov. Njen zasopli smeh me je zadel, kot bi me posral golob v letu. To se ti primeri, če vase ne zliješ piva, me je spreletelo.

»Alenka Ziherr! Si to res ti?«

Ne. Nisem bila več jaz. Že leta ne.

Zamomljala sem nekaj nerazločnega, ob njenem vprašanju me je oblil srh. V senci hiš je bilo soparno in stali sva si preblizu. Zapihljala ni niti sapica in začutila sem, kako v njeni bližini ponovno hlapim v tisto, iz česar sem se mukoma izkrčila pred davnimi leti.

»Se spomniš, kako sva trenirali za tisto blejsko regato?«

»Kmalu kava, velja?« sem drzno predlagala, prepričana, da me ne more izslediti.

»Z veseljem. V sestrični agenciji delaš, kajne?« je vame bušnil sunek njene vroče sape, ko se je spet zasmejala. »Kako se že imenuje? Že vem, Alda Tours!«

»Prva zloga najinih imen ...« sem poraženo odvrnila. Pod pazduhami so mi zrasli potni kolobarji.

»Predlani smo bili s firmo na vajinem timbilingu. Lov za zakladom za razvoj timskega duha in skupno premagovanje ovir, take reči. Podpisana si bila pod programom. Spretno zastavljeno, čestitke, ampak zakaj te ni bilo zraven?«

Moj odgovor je zadušilo hrumenje mestnega avtobusa.

»Čakaj, kaj se je po tistem zgodilo s tabo? Jaz sem predsedlala na enojca ...«

»Ehm, glej, mudi se mi ...«

»Kar odnehala si in izginila ...« je klicala za mano, ko sem se zapodila po ulici navzgor, kot da mi gori za petami. Kam je izpuhtelo ravnovesje, pridelano v vseh letih samoplačniških terapij? Pred očmi mi je poblisnila podoba ritmičnega plesa mišic pod klubsko majico med vsakim zaveslajem. Spomin sem pohodila s peto.

Prihajam, sem poslala sporočilo med lovljenjem sape na klancu pred Damjanino družinsko hišo.

V resnici se mi je že svitalo, o čem se želi moja sestra pogovoriti. Zadnji mesec je zaradi seminarja tržne komunikacije zgodaj odhajala iz službe. Tako je vsaj zatrjevala, toda na njeni pisalni mizi so ležale brošure in knjige o romarski poti Camino.

Z Damjano sva se okrog tega nazadnje spričkali pred nekaj leti. Za razliko od njenega nekritičnega vztrajanja, da je pri romanju ključno notranje doživljanje, je šlo v mojih očeh samo za precenjen, dobičkonosen nateg. Pod nos sem

ji tiščala opravljene raziskave o materialnih vidikih tega sodobnega mučeništva.

Ni zaleglo.

Skušala sem ji vbiti v glavo, da gre za tržno nišo, kar dokazuje tudi načrtna gradnja in obnova prenočišč in trgovinic na poti. Z iskanjem duhovnega danes dokazujemo sebi in drugim, da smo, olupljeni kot banana, še povezani s svojim človeškim bistvom, sem jo prepričevala. Razni procesi, ki naj bi med hojo potekali v nas, so se mi zdeli samo poskus, da zablestimo pred sabo in drugimi. Nekakšno novodobno znamenje prestiža torej, ne pa najgloblje doživljanje lastnega obstoja in podobne krilatice.

»To je kot v najinih časih tekmovanje za bralno značko v šoli,« sem jo zbadala.

»Hočeš reči, vintič misija?« mi ni ostajala dolžna.

Nisem je premaknila, vendar nič zato, dokler mi je kot direktorica v agenciji puščala proste roke. Poslovni model za podjetja in zaključene družbe sva utrjevali s kar se da izvirnimi in zanimivimi adrenalinskimi doživetji. Sestavljala sem jih sama, Damjana me je zaposlila kot organizatorko programov in agentko, ki skrbi poleg prodaje tudi za trženje. Hotela me je postaviti za prokuristko, vendar sem odklonila. Mehanično garanje mi je šlo dobro od rok. Prevezla sem tudi skrb za spletno oglaševanje, mirila nejevoljne stranke, ki so vztrajale pri brezplačnih odpovedih rezervacij brez poprej sklenjenega rizika odpovedi, in timbuilding dogodke sestavljala, kot da pišem priročnik. Pred leti sem dosegla, da sva zamenjali razvijalca spletnih strani in vložili majhno premoženje v posodabljanje IT storitev. Najino mailing listo sem varovala kot sveti gral, vendar za razliko od Damjane agenciji nisem bila predana z vsem srcem.

Navsezadnje se mi tudi njeno skrito hrepenenje po romanju ni zdelo nič bolj prismojeno kot utrjevanje ekipnega duha na viseči mreži v pustolovskem parku. Ne eno ne drugo ni imelo nikakršne zveze z mano. Jaz sem samo opravljala svoje delo. Po moji zaslugi nisva podlegli evforiji nad Caminom, ki je polagoma zajela nekatere domače agencije. Ponudbo sva raje razširili na programe po meri, ekoturizem in v zadnjem času tudi na programe za umik, predvsem detoks in jogo za ženske. Nisem bila zadovoljna. Razbijala sem si glavo z iskanjem domiselnih, izvirnih, drugačnih zamisli, s čimer bi si uspešno utrli pot v mednarodno turistično mrežo. Doslej sem še vsako domisljico zavrгла kot neuporabno.

Toda dolgo sem potrebovala, preden sem Damjanino željo po Caminu sprejela kot njeno nujno po notranji osvoboditvi. Identitetno iskanje je že zdavnaj prerasla, spomladi smo praznovali njen petinpetdeseti rojstni dan. Dvojčka Luka in Rok sta odrasla, Damjana je postala pred štirimi leti babica sladkemu vražičku Tomasu. Moj svak Simon se je pri šestdesetih zapisal fotografiji. Po zaključeni foto delavnici je skozi objektiv nove kamere dvoril naravi in z njenimi sijajnimi posebnimi učinki pital dušo. Preprosto je spakiral nahrbtnik in izginil za dan ali dva, včasih tudi za več, kadar ni sklepal avtomobilskih zavarovanj in ga tudi midve v agenciji nisva potrebovali (občasno nama je priskočil na pomoč pri sklepanju pogodb s ponudniki najin角度 turističnih paketov). Dvojčka sta že nekaj let živela vsak na svojem in v njuni preveliki hiši je odmevalo od praznine.

Kljub vsemu Damjana ni razkrivala svojih načrtov okrog Camina, sama pa nisem drezala vanjo.

Šele pozneje sem razumela, zakaj je tako dolgo odlašala z novico. Poznala me je. Vedela, kaj bo sprožila v meni,

čeravno sem se naučila v dolgih samotnih letih odzivati pretežno razumno in neprizadeto. Edini človek na vsem širnem svetu, v katerega sem se zaljubila z vsem žarom vihrove dvajsetletnice in s katerim sem želela ostati za vedno, je bil mrtev že tri desetletja. V tem času sem poračunala s čustvi in se oklenila prepričanja, da bom, če se nikoli več ne spustim z vajeti, premagala usodo. Neverjetno, kako okrog tistih, ki jih izgubimo, vedno spletemo trdno, nesmrtno zgodbo naših življenj, medtem ko tiste, ki ostanejo, prevečkrat pospravimo v nekaj stavkov. Svoje življenje in življenja najbližjih sem pri sebi razglasila za cono milosti, dokler se bom držala pravil.

Prve mesece po Ambroževi smrti sem vsak dan sproti želela umreti. Mesece sem razvlekla v leto. Odločitev, da me ni, mi je na začetku povzročala nelagodje v odnosih z drugimi. Molče sem prenašala njihovo sočutje, toda čez čas mi je začenjalo presedati. Ne razumete, sem jim šepetala v mislih, iz malomarnosti sem zakrivila smrt, vredna sem obsojanja, ne milosti. Pikro odzivanje na sožalje sem okrepila v zlobo. Odnášalo me je daleč proč od vseh, sama sem se hotela spopadati z izgubo in krivdo. Takšno je bilo pravilo. Še Damjane nisem prenesla ob sebi. Bala sem se, da bi mi ljudje jemali prostor, ki sem ga potrebovala za poostren nadzor nad življenjem. Saj bi se opravičila vsem po vrsti, da to nisem jaz, temveč moja bridkost, vendar nisem našla primernih besed. Kmalu pa tudi ne več razloga zanje.

Oče se je umikal pred mojimi akutnimi izbruhi žalovanja, podobno kot se je umikal po materinem odhodu, Damjana pa je molče spremljala moje samopomilovanje. Tudi kratko obdobje mojega čezmernega popivanja je trpela s filozofskim mirom. Opitost je resda omrtvičila parajoči občutek krivde, vendar je ohromila tudi vse drugo. Hitro sem se odkrižala

polnih in praznih steklenic, to preprosto nisem bila jaz. Žal nisem znala stopiti na zavoro lastnih muk. Rezalo me je, kot da stopam bosonoga po črepinjah. Toda svoje življenje sem na tnalu razsekala v trske, da z njihovo močjo ogenj mojih dragih ne bi nikoli dogorel. In v mojih očeh smo bili zato na varnem.

SREDA, 16. OKTOBER

Čez pet dni bom dopolnila pol stoletja.

Zdi se veliko, ampak v primerjavi s paleozojskimi Pireneji se sploh še nisem rodila. Kar po svoje ustreza definiciji mojega življenja.

Sprehodi so me dolgočasili in nihče me ne bi niti pomotoma uvrstil med priložnostne ali celo redne pohodnice. Več kot polovico življenja sem bila pretežno prikovana na pisarniški stol in domači kavč. V mojih očeh ni bil pekel nič drugega kot par pohodnih čevljev in pot, ki se vije v neskončnost.

Stegna so mi po dobri uri vzpona od izmučenosti drgetala kot na pnevmatičnem vrtalniku. Od napete drže me je začeljal boleti hrbet. Zategnjene vozle ramenskega obroča bi si morala pregnesti, še preden sem si oprtala to ogabno najlonsko zverino.

In potem še ta nesrečna prigoda z olajšanjem za ogrado! Po nekaj usmiljenja vrednih odzivih se mi je resda uspelo postaviti pokonci, vendar se mi je nazaj grede nahrbtnik zapletel v ograjo. Nestrpno sem vlekla naramnice in šarila okrog zabasanih žepov, da bi zatipala konček žice. Vse skupaj je v meni le še okrepilo željo po vrnitvi domov. Kaj me zadržuje

ob vznožju tega mogočnega gorskega raztežaja? Damjana. Samo moja trapasta, čudovita in ljubezniva sestra.

»Vse bo v redu, boš videla,« mi je pred odhodom vlivala pogum.

In tako je od trenutka, ko sem sedla na letalo, ki je vzletelo z nezaslišano zamudo, šlo vse narobe.

PRIBLIŽNO DVA MESECA PREJ

»Lenča, v dnevni!« je šibko zaklicala Damjana, ko sem preznjena vdrla na hodnik in odložila torbo s prenosnikom na tla. Balerinke sem zbrcala v kot in pod pregretimi stopali začutila prijeten hlad ploščic. Pripravila sem se na novo emisijo čustvenih izpustov, toda nič zato, Damjanina potreba po osmišljanju jutrišnjega dne na Caminu je bila njena legitimna pravica.

Vendar je po tej logiki enako veljalo tudi zame, čeprav sem z vseh strani dolga leta poslušala, kaj naj bi smela početi in česa ne, kot da sem tepka z zmanjšano opravilno sposobnostjo. Bilo je nadležno, zlasti po vsem, kar sem prestala. Kaj se je zgodilo z dobro staro frazo živi in pusti živeti?

Damjana je pri tem vprašanju običajno pomenljivo dvignila obrvi in mi vrnila z isto mero: »Kaj se je zgodilo s frazo, da tistemu, ki ga ljubimo, dovolimo oditi?«

Ampak z Ambrožem je bilo drugače. Mrtvi nimajo kam. Za vedno obtičijo v nas.

Bolečina in krivda sta me naučili le še od daleč in z odporom opazovati tisto lahkomišno dekle, še niti ne mlado žensko, kakršna sem bila nekoč. Tako tuja mi je bila s svojo mladostjo, ki jo je nosila kot okrasje. Upala si je živeti. Nase

je opozarjala s preglasnim smehom in kadar je široko nasmejana privihrala skozi vrata, se je vselej oglasil oče: »Na, pa je vstalo sonce!«

Za zajtrk je pripravila dvanajst palačink z marelično marmelado. Zato, ker je lahko. Ob svitu je na poti na trening srečevala sošolce, ki so se vračali s ponočevanja. Ničesar jim ni zavidala, bila je natanko tam, kjer je želela, in počela tisto, za kar je bila rojena.

Trener Berden, srce in steber njihovega veslaškega kluba, jo je moral s treninga večkrat dobesečno pregnati na počitek. Nasršeno ji je zabrisal torbo v naročje in ji pokazal vrata: »Mala, kolikokrat naj ti še povem, da preveč dobrega ni dobro! Poberi se od tu! Mišice imaš že kompletno natrgane, bi rada scala kri?«

Počitek je za slabiče, mu je v mislih ugovarjala med predahom na plezalni steni ali gorskem kolesu.

Potem pa je v njeno življenje prikolesaril sloki Ambrož, s pogledom, od katerega ji je zagomazelo po koži.

Zavrnila je ponujeno štipendijo za veslanje v osmercu na tuji univerzi in se brezglavo zaljubila.

Bila sta brezskrbna. Vsevedna in nespametna obenem, kot pritiče mladosti. Njen oče je razglasil, da sta kronana osla, saj sta se drug pred drugim postavljala z drznostjo, gnana od zanosa nad vzajemno bližino. Podobno kot je v otroštvu čutila moč nad Damjano, si je prisvojila tudi Ambroža. Kot bi človeštvo, dokler nista dobila ljubezni v pest onadva, le nebojgleno zadrževalo dih pred njenim obličjem.

V blazinicah prstov, ki so drseli po potni koži, se jima je prebujal pradaven spomin.

Prav kičasto sta se ujemala: oba sta nosila ključe na vrvici okrog vratu, raje pila iz steklenice kot kozarca, kos kruha